

Φ 619 – Προβλήματα Βιοηθικής

Ενότητα 6: Οι κυριότερες μέθοδοι της Βιοηθικής (1):
Ωφελιμισμός, Καντιανισμός. Περιπτωσιολογία.

Ελένη Καλοκαιρινού
Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ο ηθικός προβληματισμός ως προϋπόθεση της νομοθετικής ρύθμισης

- Οι μέθοδοι της Βιοηθικής – Ηθικές θεωρίες.
- Ο στοχασμός της Βιοηθικής είναι διεπιστημονικός (είναι πρωτίστως φιλοσοφικός και θεολογικός, και ακολούθως νομικός, κοινωνιολογικός, πολιτικός, οικονομικός). Προϋποθέτει όμως και στοιχειώδη γνώση των κυρίων ιατρικών τεχνολογιών.

Αντιμετώπιση προβλημάτων Βιοηθικής

- (α) Επείγοντα προβλήματα της Βιοηθικής.
 - (β) Μη επείγοντα, θεωρητικά προβλήματα.
 - (γ) Προβλήματα που δεν έχουν προκύψει ακόμα, αλλά φαίνονται ότι πρόκειται να δημιουργηθούν από την εφαρμογή μιας συγκεκριμένης τεχνολογίας. Ο προληπτικός χαρακτήρας της Βιοηθικής.
- Σε κάθε περίπτωση η μέθοδος της Βιοηθικής που χρησιμοποιούμε θα πρέπει να είναι ανάλογη.

Ωφελιμισμός

- Ο ωφελιμισμός καθορίζει τον ελάχιστο βαθμό του δέοντος και της ηθικής.
- Πρώτοι εισηγητές του: David Hume, Jeremy Bentham, John Stuart Mill.
- Θετικός και αρνητικός ορισμός της ωφελιμιστικής αρχής.
- Ο ωφελιμισμός ανάγεται στον εμπειρισμό και στον ορθολογισμό. Βασίζεται στην ποσοτικοποίηση και στον εκ των προτέρων υπολογισμό των συνεπειών των πράξεων.

Κριτική του ωφελιμισμού 1/4

(α) Δεν λαμβάνει υπ' όψιν τον χαρακτήρα (τις διαθέσεις) αυτού ο οποίος ενεργεί. Με τον τρόπο αυτό αποκόπτει εντελώς το υποκείμενο από τις πράξεις του. Τον Αριστοτέλη, αντίθετα, τον ενδιαφέρει ο ενάρετος χαρακτήρας. Ο ενάρετος χαρακτήρας δεν μπορεί παρά να κάνει ορθές πράξεις. Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται η ενότητα υποκειμένου και των πράξεών του.

Κριτική του ωφελιμισμού 2/4

- (β) Ο ωφελιμισμός αναπτύχθηκε πρώτα ως οικονομική θεωρία (Adam Smith), μετά ως πολιτική και στη συνέχεια ως ηθική θεωρία.
- Με την εφαρμογή του ωφελιμισμού υπάρχει κίνδυνος να καταπιεσθούν οι μειονότητες και τα άτομα. Βλέπετε σχετικά:
John Stuart Mill, *Ωφελιμισμός*
John Stuart Mill, *Περί ελευθερίας*.
 - Στο δεύτερο αυτό έργο του ο Mill υποστηρίζει την ισότητα και τη διαφορετικότητα των ατόμων. Και υποστηρίζει τα δικαιώματα των μειονοτήτων και τα ατομικά δικαιώματα ως αντιστάθμισμα στον ωφελιμισμό.

Κριτική του ωφελιμισμού 3/4

(γ) Ο ωφελιμισμός δεν λαμβάνει καθόλου υπ' όψιν τα κίνητρα του υποκειμένου.

Κριτική του ωφελιμισμού 4/4

(δ) Ο ωφελιμισμός είναι η κατάλληλη ηθική θεωρία για τη λήψη των πολιτικών αποφάσεων που λαμβάνονται στη Βιοηθική. Δεν μας βοηθά όμως διόλου να αντιμετωπίσουμε τα προσωπικά ερωτήματα και τα προβλήματα που εγείρονται στη Βιοηθική.

Δεοντολογικές θεωρίες 1/5

Σύμφωνα με τις δεοντολογικές θεωρίες, μια πράξη είναι ορθή, εάν είναι σύμφωνη με μια αρχή ή κανόνα ανεξάρτητα από τα αποτελέσματα που έχει.

Δεοντολογικές θεωρίες 2/5

Η ηθική φιλοσοφία του Ιμμάνουελ Καντ:

Ιμμ. Καντ, *Τα θεμέλια της μεταφυσικής των ηθών*.

- Πρακτικός λόγος.
- Κατηγορική προστακτική (καθολικευσιμότητα).
- Από τη διατύπωση του αυτοσκοπού απορρέει η αρχή της αξιοπρέπειας.
- Από τη διατύπωση της αυτονομίας απορρέει η αρχή της αυτονομίας.
- Αξιοπρέπεια – αυτονομία – ανθρώπινα δικαιώματα.

Δεοντολογικές θεωρίες 3/5

Σε αντίθεση όμως με τον ωφελιμισμό, ο Καντ λαμβάνει υπ' όψιν και τα κίνητρα του υποκειμένου. Θέτει δηλαδή δύο κριτήρια για τον καθορισμό της ηθικής πράξης:

Για να είναι μια πράξη ηθική θα πρέπει (α) να είναι σύμφωνη με το καθήκον, και (β) να γίνεται από καθήκον.

Η καλή θέληση είναι το υπέρτατο αγαθό.

Δεοντολογικές θεωρίες 4/5

Jean – Paul Sartre, *Ο υπαρξισμός είναι ένας ανθρωπισμός:*

- Οι συνέπειες που έχουν οι καντιανές ηθικές αρχές για τη Βιοηθική.

Δεοντολογικές θεωρίες 5/5

Onora O' Neill, *Αυτονομία και εμπιστοσύνη στη Βιοηθική*:

- Οι ατομικές ελευθερίες όπως συλλαμβάνονται σήμερα οδηγούν σε μια συρρικνωμένη σύλληψη της αυτονομίας. Αντίθετα, η αυτονομία του Καντ αποτελεί μια διευρυμένη σύλληψη της αυτονομίας, μια αυτονομία αρχών. Αυτή η καθολική νομοθεσία του Καντ οδηγεί στην *εμπιστοσύνη* μεταξύ των ανθρώπων.

Κριτική του Καντιανισμού

Ως μια άλλη ηθική θεωρία αρχών ο Καντιανισμός δεν μπορεί να μας βοηθήσει να αποφασίσουμε σε συγκεκριμένες περιπτώσεις. Θα πρέπει ίσως να συνδυασθεί με μια ηθική θεωρία που μπορεί να μας βοηθήσει να κρίνουμε και να αποφασίζουμε σε τέτοιες συγκεκριμένες περιπτώσεις.

Περιπτωσιολογία

- Λειτουργεί με την επαγωγική μέθοδο και την ταξινόμηση της συγκεκριμένης περίπτωσης σε ένα συνεχές φάσμα παραδειγματικών περιπτώσεων.
- Απαιτεί εμπειρία, φρόνηση και πρακτική σοφία.
- Φαινομενικές ομοιότητες με τον τρόπο που λειτουργεί το εθιμικό δίκαιο σε κάποιες χώρες.

Κριτική Περιπτωσιολογίας

- Η περιπτωσιολογία πολύ πιθανόν βοηθά στην επίλυση των συγκεκριμένων προβλημάτων. Από την άλλη, οι φιλόσοφοι μπορεί να εξακολουθούν να διαφωνούν σε ένα υψηλό και αφηρημένο επίπεδο. Για τον λόγο αυτό, εάν η περιπτωσιολογία συνδυασθεί με μια ηθική θεωρία αρχών, ίσως αποδειχθεί ότι είναι η πιο κατάλληλη ηθική θεωρία.
- Το ενορατικό και το κριτικό επίπεδο ηθικού στοχασμού του R. M. Hare.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ελένη Καλοκαιρινού. «Φ 619 – Προβλήματα Βιοηθικής. Οι κυριότερες μέθοδοι της Βιοηθικής: Ωφελιμισμός, Καντιανισμός. Περιπτωσιολογία». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:

<http://eclass.auth.gr/courses/OCRS276/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: <Αντώνης Χατζηχρήστος>
Θεσσαλονίκη, <Χειμερινό Εξάμηνο 2014-
2015>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

